

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

до Протоколу № 136
від 25 жовтня 2023 року

В И С Н О В О К

до проєкту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення питань з охорони та використання тваринного і рослинного світу (реєстр. № 9470 від 10.07.2023)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України розглянув на своєму засіданні 25.10.2023 проєкт Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення питань з охорони та використання тваринного і рослинного світу (реєстр. № 9470 від 10.07.2023, Кабінет Міністрів України) і зазначає таке.

У Пояснювальній записці до законопроєкту автори визначили, що його метою є внесення змін до деяких законодавчих актів для приведення їх у відповідність з вимогами законів України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», «Про адміністративні послуги».

Задля цього законопроєктом передбачається: внесення змін до статей 9, 10, 11, 12, 16, 32 Закону України «Про рослинний світ», статей 33, 36 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», статей 17, 18, 28, 44, 45, 50, 53, 63 Закону України «Про тваринний світ», статей 7, 12, 19 Закону України «Про Червону книгу України», статті 2 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», статті 8 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження», статті 24 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» зі змінами, а також виключення пунктів 20, 21, 51, 52, 141, 149 з Переліку документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності, затвердженого Законом України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» та доповнення його пунктом 158.

Авторами законопроєкту вказано, що його реалізація не потребує фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

Згідно з висновком **Міністерства фінансів України** реалізація положень законопроєкту не впливатиме на показники державного та місцевих бюджетів.

За зверненням Комітету **Міністерство освіти і науки України** повідомило, що в межах компетенції зауважує та пропонує таке.

Стаття 33 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», до якої законопроектом пропонується внести зміни, має назву «Відстріл та відлов хижих та шкідливих тварин, добування мисливських тварин для наукових цілей, переселення в нові місця перебування». Водночас законопроектом пропонується частину шостої статті 33 цього Закону викласти в такій редакції: «Спеціальне використання мисливських тварин у наукових цілях для переселення в нові місця перебування в межах їх природного ареалу здійснюється за дозволами на спеціальне використання об'єктів тваринного світу, виданими відповідно до статті 17 Закону України «Про тваринний світ».

З метою виключення різнотлумачень та недопущення звуження положень нової редакції частини шостої статті 33 Закону лише на використання об'єктів тваринного світу у наукових цілях для переселення в нові місця перебування МОН України пропонує зазначену пропоновану частину після слів «наукових цілях» доповнити розділовим знаком «,».

Під час обговорення цієї норми на засіданні підкомітету з питань науки та інновацій Комітету зауважено, що запропонована редакція частини шостої зазначеної статті звужує можливість використання об'єктів тваринного світу у наукових цілях лише для переселення в нові місця перебування і потребує доопрацювання для виключення різнотлумачень та синхронізації з назвою статті 33 для визначення умов спеціального використання мисливських тварин у наукових цілях.

Національна академія наук України у своєму експертному висновку зазначила, що неправомірно вимагати документи, що засвідчують сплату збору за спеціальне використання об'єктів рослинного світу загальнодержавного значення, ще до прийняття рішення про надання відповідного дозволу, як це передбачено запропонованою нормою у статті 10 Закону України «Про рослинний світ». Таке заперечення викликане тим, що іншою нормою цієї ж статті передбачено, що "У випадку відмови у видачі дозволу на спеціальне використання природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення подані документи не повертаються". Таким чином буде відбуватись незаконне отримання коштів за спеціальне використання об'єктів рослинного світу, яке насправді не буде дозволене. Тому оплата за спеціальне використання природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення має здійснюватися лише після прийняття відповідного рішення про надання дозволу, а сам дозвіл має видаватись заявнику вже після сплати ним збору за спеціальне використання.

Те ж саме стосується й статті 17 Закону України «Про тваринний світ», змінами до якого також передбачається обов'язковість попередньої оплати збору за спеціальне використання об'єктів тваринного світу ще до отримання дозволу, який можуть й не надати, але не передбачено механізму повернення оплачених коштів. При цьому у заявника фактично будуть вилучатись документи, що підтверджують відповідну оплату, незалежно від причин відмови в наданні дозволу, які можуть бути формальними.

У зв'язку з тим, що громадяни часто не дотримуються правил заготівлі та об'ємів заготівлі об'єктів рослинного світу, НАН України вважає, що не варто виключати положення частини другої статті 9 Закону України «Про рослинний світ», а слід залишити її норму у такому варіанті:

«Загальне використання природних рослинних ресурсів здійснюється громадянами з додержанням правил, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, та визначених об'ємів заготівлі без надання їм дозволів.».

Частину другу статті 10 Закону України «Про рослинний світ» пропонується викласти в такій редакції:

«За умови додержання вимог законодавства можуть здійснюватися такі види спеціального використання природних рослинних ресурсів:

збирання лікарських рослин;

заготівля деревини під час рубок головного користування;

заготівля живиці, камеді, *деревних соків*;

заготівля кори, лубу, деревної зелені тощо;

збирання квітів, *листіків*, плодів (соковитих, сухих), насіння, *підземних органів*, грибів, лісової підстилки, очерету тощо;

заготівля сіна;

випасання худоби.».

Таку зміну треба зробити, оскільки живиця та камедь теж є соками рослин.

Пункт третій частини 13 статті 10 Закону України «Про рослинний світ» логічніше викласти в наступній редакції:

«виявлення *недостовірної інформації в документах, поданих* для отримання дозволу».

Частину першу статті 16 викласти в такій редакції:

«Для проведення науково-дослідних робіт, пов'язаних з використанням природних рослинних ресурсів, у встановленому земельним законодавством порядку можуть визначатися спеціальні земельні ділянки, на яких *ростуть* об'єкти рослинного світу.».

У Законі України «Про рослинний світ» статтю 11 «Ліміти спеціального використання природних рослинних ресурсів» НАН України пропонує викласти в наступній редакції:

«Ліміти спеціального використання природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення встановлюються *центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища* на підставі науково обґрунтованих нормативів, у порядку, *визначеному* Кабінетом Міністрів України.».

Пункт третій частини восьмої статті 32 пропонується викласти в такій редакції:

«ввезення в Україну та вивезення за її межі зразків видів дикої фауни і флори, які є об'єктами регулювання Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, які є частиною

цирку, *музейної експозиції* або пересувної виставки, та зареєстровані у відповідному Адміністративному органі України, – три роки.».

У пункті першому частини одинадцятої статті 32 автори на думку НАН України забули написати про рослинний світ. Тому цей пункт пропонується викласти в такій редакції:

«звернення юридичної або фізичної особи, фізичної особи - підприємця (уповноважених ними органів або особи) із заявою про анулювання дозволу на спеціальне використання об'єктів тваринного *чи рослинного* світу;».

Пункт четвертий частини одинадцятої статті 32 НАН України пропонує викласти в такій редакції:

«рішення суду про анулювання дозволу на імпорт та експорт зразків видів дикої фауни і флори, сертифіката на пересувні виставки, *музейні експозиції*, реекспорт та інтродукцію з моря зазначених зразків, які є об'єктами регулювання Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення.».

Частину дванадцяту статті 32 викласти в такій редакції:

«Анулювання дозволу на імпорт та експорт зразків видів дикої фауни і флори, сертифіката на пересувні виставки, *музейні експозиції*, реекспорт та інтродукцію з моря зазначених зразків, які є об'єктами регулювання Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, може бути застосовано як санкцію до юридичних та фізичних осіб, фізичної особи – підприємця відповідно до Закону України “Про санкції”».

Після п'ятнадцятої частини статті 32 на думку науковців слід додати нову частину такого змісту:

«Документи дозвільного характеру не стосуються видів списку інвазійних видів рослин, які заборонено перевозити.».

НАН України також наполягає на здійсненні техніко-юридичних правок в тексті законопроекту.

Національна академія педагогічних наук України визначила позитивним прийняття законопроекту, проте вносить деякі пропозиції та зауваження до нього. Зокрема, зазначено, що в освітніх, виховних та естетичних цілях неможливо використовувати об'єкти тваринного світу для їхнього переселення, відтворення, регулювання чисельності тощо. Тільки фахові наукові установи, маючи відповідні повноваження, можуть займатися практичною діяльністю, що пов'язана з відтворенням чисельності, її регулюванням, а також переселенням. Крім того, освітні та виховні завдання щодо охорони та збереження біорізноманіття необхідно виконувати в природних умовах лише методом спостереження, без заподіяння шкоди тваринному і рослинному світові. Академія надала й інші конкретні пропозиції до законопроекту, які викладені в її висновку.

Національна академія медичних наук України підтримує прийняття законопроекту.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило низку зауважень та пропозицій.

Зокрема, зазначено, що ст. 9 Закону України «Про рослинний світ» доцільно залишити у чинній редакції, оскільки у ній відповідні суспільні відносини регулюються більш повно. Аналогічне зауваження стосується і ч. 2 ст. 16 Закону, яку у проекті також пропонується виключити.

Поза увагою проекту залишаються процедурні питання для видачі дозволу на спеціальне використання природних рослинних ресурсів місцевого значення.

Внаслідок пропонованих законопроектом змін у Законі України «Про рослинний світ» можуть появитися новели щодо використання тварин, а в Законі України «Про тваринний світ» – рослин, що непринятно цим законам.

Є у висновку зауваження щодо повноважень державних органів, зокрема:

У ч. 7 ст. 32 Закону (у редакції проекту) йдеться про отримання висновку **«відповідного Наукового органу України з питань виконання вимог Конвенції»**, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України. Із зазначеного не зрозуміло, які наукові установи чи інші особи можуть бути включені до такого переліку, на підставі яких фахових вимог до таких суб'єктів вони включаються до переліку тощо, що створює, зокрема корупційні ризики при прийнятті відповідних рішень.

Аналогічне зауваження стосується й ч. 7 ст. 53 Закону України «Про тваринний світ».

Також звертається увага, що у новій редакції ч. 6 ст. 33 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» пропонується встановити, що «спеціальне використання мисливських тварин у наукових цілях для переселення в нові місця перебування в межах їх природного ареалу здійснюється за дозволами на спеціальне використання об'єктів тваринного світу, виданими відповідно до статті 17 Закону України «Про тваринний світ».

З цього приводу зазначається, що відповідно до назви ст. 33 Закону, до якої зміни не вносяться, мова йде про «добування мисливських тварин для наукових цілей, переселення в нові місця перебування», а не про їх спеціальне використання.

Окрім того, у назві статті 33 і у Законі в цілому розмежовуються поняття добування мисливських тварин «для наукових цілей» і добування «для переселення в нові місця перебування». А у ч. 6 ст. 33 Закону (у редакції проекту) ці два види добування мисливських тварин об'єднані в один – «спеціальне використання мисливських тварин у наукових цілях для переселення в нові місця перебування в межах їх природного ареалу», що звужує можливість використання відповідних тварин у наукових цілях лише для їх переселення в нові місця перебування в межах їх природного ареалу.

У зв'язку з цим пропонується внести до нової редакції ч. 6 ст. 33 Закону відповідні зміни.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України навело й інші зауваження та пропозиції, які варто врахувати.

Підкомітет з питань науки та інновацій Комітету на своєму засіданні 24 жовтня 2023 року розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення питань з охорони та використання тваринного і рослинного світу (реєстр. № 9470), широко обговорив його та

запропонував Комітету прийняти рішення рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу з урахуванням до другого читання зауважень та пропозицій МОН України, НАН України, НАПН України, Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України.

Заслухавши доповідь першого заступника Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України О.В. Краснолуцького та голови підкомітету з питань науки та інновацій Комітету В.В. Колюха, а також широко обговоривши положення законопроекту за участі представників Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проєкт Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення питань з охорони та використання тваринного і рослинного світу (реєстр. № 9470 від 10.07.2023), поданий Кабінетом Міністрів України, за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу та врахувати пропозиції Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України, Національної академії педагогічних наук України, Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України до другого читання.

2. Направити цей Висновок до Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування, який визначено головним комітетом з розгляду даного законопроекту, разом з експертними висновками Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України, Національної академії педагогічних наук України.

Голова Комітету

Сергій БАБАК